

Montessori Yöntemini Yaşarken

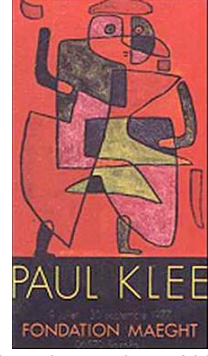
Bu yazımda sizlere *Çoluk Çocuk Dergisi*'nin Eylül sayısında okuduğum bir makaleden bahsetmek istiyorum. Makalenin adı 'Ezberle İlaç: Müfredat' ve yazarı matematik öğretmeni Cem İnaltonç. Türkiye'de uygulanan eğitime ağır bir eleştiri sunuyor İnaltonç bu yazısıyla. Çünkü, onun da dediği gibi Türk eğitim sisteminde çocukların bir şeyleri öğrenmesini beklenmez ezberlemeleri yeterlidir. Bu düşüncenin kaynağı eğitimin başarısını değerlendirirken kullandığımız yöntemin kendisi, yani ÖSS ve LGS sınavları. Bu sınavlar soru kalıpları değiştirilmeksizin yıllardır aynı hantallaşmış haliyle uygulanıyor. Bu soruları doğru yanıtlayabilmek herhangi bir akıl yürütme gerektirmeksizin hafızanızda kayıtlı belli başlı birkaç soru kalıbını kullanmakla oluyor. Yani geometride eşkenar üçgenler için geçmiş sınavlarda sorulan on çeşit soruyu beş yüz defa çözerseniz bu soru kalıplarını nerede görerseniz tanırınız ve bir dakikadan daha kısa bir sürede düşünmeye ihtiyaç duymadan soruyu çözersiniz. Bu, sınavda 'başarılı' olmak demektir. Fakat sorun şudur bilgi sahibi olmak demek bilgiye hakim olmak demektir, yani koşullar ne olursa olsun bilgi sahibi iseniz doğru cevabı bulabilirsiniz. Elbette, dünya üstünde ortaya konabilecek eşkenar üçgen bilinmezleri herhangi bir iki basamaklı sayıyla kıyas kabul etmeyecek kadar çok ve ezberlenmesi mümkün olmadığından ezberci kişi şu veya bu yaşında mutlak surette başarısız olacak. Bilgiye sahip olmak onun temelinde yatan ilkeleri anlamakla mümkün ve bu ilkelerin kaynağının soyut değil de somut olduğunu bilmek ve somut olanı deneyimlemiş olmak gerekiyor. Söylediklerim çok karmaşık gelmemeli çünkü sizin çocuklarınızın bu deneyimi yani soyut sandığınız birçok bilginin somut kaynaklarını her çalışmaları sırasında yaşıyorlar.

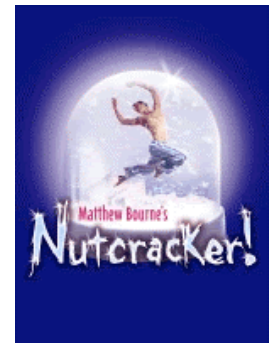
$$(a + b)^3 = a^3 + 3a^2b + 3ab^2 + b^3$$

Ben, çarpanlara ayırma konusunu orta ikinci sınıfta öğrenirken $(a+b)^3$ 'ün açılım formülünü öyle bir ezberlemiştim ki ne zaman sorulsa anında eksiksiz cevaplayabiliyordum ve zaten bize söylenen ezberlememiz gerektiği idi. Yıllar sonra Montessori Yöntemi üstüne eğitim alırken $(a+b)^3$ aslında $(a+b) * (a+b) * (a+b)$ olduğunu şaşırarak izledim fakat bu işlem benim için hala soyut olma özelliğini taşıyordu. Hayatımın en keyif aldığım ve aynı zamanda en çok hayıflandığım anıysa Montessori'nin kendi tasarladığı *iki terimli küpü* görmek oldu. Bir matematik formülünün somut biçimi ellerimin arasındaydı ve artık bu formülün ne ifade ettiğini biliyordum yani anlamını anlamıştım ve artık koşullara bağlı kalmaksızın somut temelli soyut ifadeye hakim olabilir onu mümkün tüm durumlarda doğru kullanabiliyordum. Bilgi sahibi olmak bu demektir ve bilgiye böyle sahip olmak, ihtiyacınız olduğunda onu gerçekten hayata geçirebileceğinizi bilmek çok keyifliydi. Hayıflandığım noktaysa matematiğin büyük bir kısmının somut evrenin sadece soyut bir ifadesi olduğunu anlamak için neredeyse otuz yaşımı beklediğimdi. Montessori Yöntemi'yle yetişen çocuklarsa bu gerçeği ilkokuldan önce öğrenmiş olacaklar.

Sihirli Bahçe Tavsiyesi:

Sanat çalışmalarımızda yeni bir çalışma arkadaşımız var D'Atelier bize işleyeceğimiz konularla ilgili rehberlik yapacak. Altı yaşından küçük çocuklarla sanat çalışmaları yapmanın ne kadar farklı olduğu düşünüldüğünde Meltem Hanım ve Gani Bey'in tecrübeleri bizim için çok değerli oldu. İlk sanatçımız Klee eserlerinden çocuk algısını işlemeye çalışmış ve çocuklarda resme dair bilgelik dolu doğal bir yaklaşım olduğuna inanmıştır. Klee çalışmalarımızı takip ederseniz çocukların da onu bizden farklı algıladıklarını ve kalıplardan sıyrıldıklarını görebilirsiniz.

Çocukların neler izleyebileceğine karar verirken şunu anımlar bunu anlamazlar diyenler hep yetişkinler. Oysa çocuklar sandığımızdan çok daha fazla şeyi anlayabilirler ve bizden daha çok zevk alabilirler. Bu nedenle yeni yıl kutlamalarına hazırlanırken Fındıkkıran'ın Matthew Bourne imzalı bir uyarlamasını izlemeye ve edebiyatta Fındıkkıran hikayesini sunmaya karar verdik. Ancak sanat ilham verebilir ve güzel olanı görebilmemizi ancak sanatı hayatımızın bir parçası yapmak sağlayabilir.

Montessori Yöntemini Evde Uygulamak İçin İpuçları:

Maria Montessori çağdaşlarından tamamen farklı bir beden eğitimi anlayışına sahipti. Ona göre beden hareketleri, o günün ve ne yazık ki bugünün birçok eğitim kurumunda uygulandığı gibi, haftanın bir iki saati ders olarak işlenmesinin ötesinde bir uygulamayla çocuğun hayatının bir parçası haline gelmeliydi. Aslında hareket çocuğun hayatının büyük bir kısmında etken olmasına rağmen yetişkinlerin yanlış yönlendirmeleri nedeniyle çocuk zamanla hareketsizleşmeyi ya da herhangi bir amaç gütmeyen hareket etmeyi tercih ediyor. Beş yaşındaki çocukları bebek arabasında gördüğümde (ki adı üstünde ‘bebek’ arabası) o anneye çocuğu için nasıl bir kötülük yaptığını anlatmayı deniyorum, fakat çoğu zaman çocuğun ihtiyaçlarını hiçe sayan düşünce yapısını alt edemiyorum. Önemli nokta **çocuğun ihtiyaçlarıdır** ve hareket çocuk için hayati bir ihtiyaçtır. Çünkü, çocuğun zihinsel ve fiziksel gelişimi hareket edebilme olanaklarına bağlıdır. Montessori çağının çok ötesinde bir bakışla çocuğu gözlemlediği ve değerlendirdiği için hareketin insan gelişimi üstündeki hayati etkisini fark etmiş ve hareketi olanaklı ve yapılandırılmış işleyebilen bir yöntem yaratmıştır. Özetle, Montessori Yönteminde çocuk hareket edebilme olanağına sahiptir, aynı zamanda hareket rasgele değil fakat yapılandırılmış yani düzenlidir. Bunun nedeni bazı özel hareketlerin çocuk beyni üstündeki etkisinin diğer hareketlere göre daha istenen sonuçlar yaratıyor olmasıdır. Hareket hakkında verdiğimiz bu kısa bilgilerden sonra çocuğunuzla yapabileceğiniz bazı çalışmalar önerebiliriz. Farklı ritimlerde ve şiddette yürüme her yerde yapabileceğiniz bir çalışmadır. Mutlu, heyecanlı, sessiz yürüme yapabilirsiniz ya da hayvanların fotoğraflarını kullanıp onlar gibi yürümeye çalışabilirsiniz, yürürken elinizde, kolunuzun altında hatta başınızın üstünde bir şeyler taşıyabilirsiniz.

Her yüksek ritimli hareket dönemini ritmi yavaşça düşürerek tamamlayın. Yürüyüş çalışmanızdan sonra yere yatın ve ilk komut verme işini üstünüze alın, küçük yaşlar için komutlar sade olurken 5 – 6 yaşlar için karmaşık komutlar uygundur, küçük yaşlar için ilk komut “elini ensene koy” ikinci komut ise “öteki elini dizine koy” olabilir. Daha büyük çocuklar için komutlar “sağ elini ensene koy” ve sonra “sol elini sağ dizine koy” şeklinde detaylı olabilir. Aklınıza gelen komutları verdikten sonra sırayı ona devredersiniz. Unutmayın şimdi size çok basit görünen bu öneriler çocuğunuzun hayatını kurtarabilir, Amerika’da yapılan bir araştırma 5 – 8 yaş arası çocukların yüzde kırkının en az bir kalp hastalığı riski taşıdığını ve arteriosclerosis (damar sertliği) rahatsızlığının görülmeye başladığı yaşın günümüzde 5 yaş olduğunu tespit etmiştir. (Pica, 2000; Institute for Aerobic Research, 1987) Peki ne oldu da bu rahatsızlıkların görülme yaşı hayatın ilk altı yılına kadar geriledi? Cevap çok basit çocuklarımız hareket edemez hale geldiler ve ihtiyaçları karşılanmadığında bedenleri olumsuz tepkiler vermeye başladı. Biz Sihirli Bahçe olarak çocuklarımıza karşı görevimizi hazırladığımız bilimsel dayanaklı hareket programlarıyla yerine getiriyoruz. Ne yazık ki ailelerden gelen ısrar nedeniyle yüzme çalışmasını bir güne indirdik, fakat kış boyu devam etme kararı aldık.

Biyoloji ve Fizik

Beden ve yüz parçalarının kısaca hatırlatılmasından sonra duylara geçtik. İlk olarak duyma duyusunu ele aldık. Bu konuyu işlerken öncelikle sesin doğasını anlamak gerekiyordu, bu nedenle giriş olarak sesin maddenin titreşimi ile oluştuğu ve ulaştığı yerde titreşim yarattığını çocukların birebir deneyimlemelerini sağlayan deneyler yaptık. Daha sonra sesin ilerleyişini işledik ve en son olarak kulağın işleyiş mekanizmasını ve nasıl duyduğumuzu özel olarak hazırlanmış resimler aracılığıyla anlattık.

En küçük öğrencilerimizden Bilge’ye “Sen nerenden duyuyorsun?” diye sorduğumda önce kulağını tutarak “Dış kulak,” dedi sonra karnını tutarak “iç kulak” diye cevap verdi. Onun kendine has bu akıl yürütmesi çocukların öğrendiklerini kendilerince değerlendirebildiklerinin bir göstergesi.

Tarih ve Edebiyat

Ses hakkında yaptığımız deneyler telefonun çalışma ilkelerini anlamak açısından önemli bir alt yapı oluşturduğundan tarihte telefonun icadını ve gelişimini çalıştık. Graham Bell’in hayatı ve çalışmaları bu konuda çocuklar için yazılmış bir kitapla edebiyat derslerimizde yer aldı.

Sihirli Bahçe Yaratıcı Ekibi hazırladı.